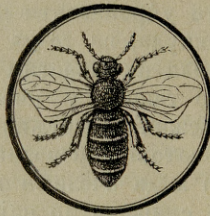

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 10.

Изази једанпут ме-
сечно

Цена је листу на годину
2 ф. или 5 дин.

Година
III.

О матици.

(Теорија и пракса).

д свију назива и упоређења, са којима су до сада пчелари и непчелари, филозофи и државници, материјалисте и идеалисте, рој упоређивали и називали, држим да нико није боље рој пчелињл назвао, него младопчелари, који га *организмом* назваше. Да је овај назив најзгоднији, увериће се г. г. пчелари из красних чланака г. главног уредника овога листа „Шта уче младопчелари“, који су прошле године излазили у овоме листу.

Организам дакле пчелињи, кога ми једном речју рој називамо, састоји се из матице, пчела радилица, трутова, легла и саћа. Све ово неразлучна је организована целина, тако да једно без другога опстати не може. Пчеле без матице не могу постојати, а матица без пчела не да се замислити; трутови пак, ма да изгледају, да су најнепотребнији чланови пчелињег организма, у неким случајевима су врло нужни, јер без њих не би младе и неоплођене матице баш ништа вредиле. А да рој без саћа бити не може, познато је свакоме пчелару, за то рој чим

се ухватио за гранчицу или сместио у кошницу, прво и прво приступа градњи саћа.

Као што органи човечјега тела нису сви једнаки, јер неки су чврсти а неки врло фини и осетљиви, тако да би им и најмања озледа шкодити могла, те упропастити и цели организам, ради чега се је природа побринула, па те да их назовемо племените органе сместила и оградаила их чврстим костуром, месним мускулима и опонама; исто тако и у пчелињем организму нису сви органи подједнако њжни и осетљиви. Број пчела радилица може пчелар смањити и готово преполовити (што и чини приликом вештачког ројења) а да пчелињи организам за то не пропадне; — трутове може смањити до најмање мере а у извесним приликама и сасвим утаманити, па да рој ипак лепо напредује. Али без матице не може рој за дуго опстати. Матица је најплеменитији уд у пчелињем организму за то, што је једна једина у кошници. Пропадне ли она, нема друге да ту празнину надокнади, па за то ју је природа окружила са много хиљада радилица, које ју хране, негују, чувају и бране.

Кад знамо дакле да матица једина расплођава друштво у кошници и да без ње рој на брзо умрети мора, ако му пчелар у помоћ не притече; то је сасвим природно, да сваки пчелар мора врло добро пазити на матице у своме пчелињаку. До доброте, плодовитости и здравља њезина стоји бројни напредак па дакле и опстанак целог роја. Пчеле то инстинктивно осећају, па за то је и чувају као очи у глави, а тиме дају пример пчелару, да и он тако чини.

Да би пчелар почетник могао, што боље пазити на своје матице, а тиме што мање имао кубуре са безмацима, хоћу да наведем разне случајеве, у којима може матица да пропадне.

I. Матица може као живи створ умрети природном смрћу. Но и овде вреди она пословица: млад може, стар мора. Па за то треба сваке 2—3 године, да уклони из ђерзонака старе матице. Истина матица може добро лећи и до пет година а живети и дуже; али пчелар се на то не сме ослањати, јер то би значило ослањати се на случај, а да је боље радити на сигурно, него на срећу, не треба доказивати. Старе се матице уклањају за време цветања багрене и лепе, ни пошто под јесен, јер није све једно хоће ли нам се матица оплодити у лето или у јесен.

II. Матица може да погине неприродном смрћу, у овим случајевима:

1. Приликом ројења може да је поједе птица или да падне гдегод, те да се изгуби. За то ко пчелари са ђерзонкама, не треба да чека на природне ројеве, већ нека своје кошнице умножава вештачким ројењем, па ће поред многих других пробитачности избећи и неугодност, да му се матица изгуби.

2. Матица може да страда у више случајева приликом стресања ројева. Тако н. пр. када пчелар мора да спаје рој са каквог

незгодног места, када га поклапа кошницом или када га претреса из плетара у ђерзонку, може да се матица или изгуби или да буде згњечена. Зато пчелар треба добро да гледа, где је матица; нарочито када претреса рој у ђерзонку како је не би заклопцем згњечио; а врло ће добро пчелар учинити, ако прегледа плетару, из које је рој у ђерзонку стресао. те се уверио, да није баш можда матица у њој случајно са још којом пчелом заостала. Мени се оваки случај два пут прошле године десио. Ово се истина ретко дешава, али тек није немогуће. Тиме се може протумачити, што више пута рој који се је у плетари лепо био смирио, узнемири се када га стресемо у ђерзонку, остави је и врати се својој маторци.

3. Матица може да страда када излеће на спаривање. И тада може да је дочепана или који непријатељ или да залута у туђу кошницу, где редовно буде убијена. За то, када матице излећу на спаривање, (а то је од прилике од 11 сати пре подне па до 3 сата по подне) треба пчелар што мање да ради у пчелињаку, а никако не треба да ради у то доба око оних кошница, у којима су младе неоплођене матице, које сваки час могу излетети на спаривање. Јер, скидањем крова и отварањем кошнице, добије кошница други облик, а то све може матицу да збунити, те да тим лакше залута у туђе лето. Исто тако и онај, који пчелари са плетарама, не треба у то доба да премешта кошнице ради појачавања или спречавања ројидбе. — Да би матице боље разазнале своје кошнице, многи пчелари бојадису разним бојама седала и лета својих кошница. Има пчелара који на то ништа не полажу, али ја држим да не штоди а не стаје велика трошка. Истина, из искуства сам се уверио, да то бојадисање не значи за пчеле ништа, јер оне више и боље разликују место него боју и облик кошнице, те примећују ако им се кошница т. ј. лето ма за неколико сантиметара са старог места помакне; али за матицу која се један пут у животу спарује може ово различито бојадисање лета па и целе предње стране од кошнице, да има неке вредности. Нека пчелар почетник не мисли, да се матица мора одмах чим је први пут на спаривање излетела спарити. Доказано је, да по нека матица и више пута ради спаривања излеће док се са трутом у ваздуху нађе. За то ће пчелар у време ројидбе, а особито за време игре, моћи чешће наићи на матицу где се на гранцици, трави или заклопцу од кошнице одмара. Пчелар не треба у оваке матице ни пошто да дира. Ово напомињем с тога, што ми је један пчелар новојлија причао, како је он за један дан убио десетак матица које је нашао у пчелињаку ван кошница, а убијао их је с тога, што је од једнога старог „кованице“ чуо, да су такве матице од пчела истеране, јер оне буне народ. Истина, да има и таквих матица које пчеле истерају или извуку из кошнице, а то бива обично

при крају ројидбе, али међу тима може лако да се деси баш и која је ради спаривања излетела.

А ако је уз то истина, као што Burkhart и други неки пчелари тврде, да матица хоће — ма да је и оплођена већ — да по кадкад излеће као у шетњу из кошнице, у што и ја готово верујем; онда би још мање смео пчелар дирати и убијати оне матице које у пчелињаку нађе. Зато је најбоље, да се пчелар у томе ослони на пчеле, и нека их пусти, да се оне саме са таквим матицама разрачунају како знају.*

4. Матица може да буде згњечена или изгубљена приликом разних послова око ђерзонака. У ђерзонкама, у којима се више пчеле гњече, већа је и могућност да и матица страда. Највише се пчеле гњече у кошницама, у којих се оквири однатраг ваде; мање се пчеле гњече у кошницама, код којих се оквири са стране ваде; а најмање се гњече у кошницама, око којих се ради одозго, као што је американка проф. Ј. Живановића. Радећи око ове кошнице, види пчелар оквире са обе стране, те ако мало пази, не мора ни једне пчеле згњечити, а још мање матицу повредити или чак убити. Осим тога пчелару, који пчелари са американком, ретко ће се десити, да му се матица изгуби, јер не мора, као код усправних кошница оквире vadити и на ногаре метати. Приликом свакога рада треба пчелар да је смотрен, јер мстица може да падне на земљу те да се од страха где год сакрије, па и пропадне.

5. Матица може да буде убијена од пчела, приликом појачавања, спајања, додавања матица и т. д. У таким случајевима најбољу услугу чине нам вештачки матичњаци (Срп. Пчелар год. II. бр. 9. и 10.) или кавешћићи поклонци; дакле није потребно опијати пчеле у тим случајевима опијолом, бовистом и другим стварима што опијају, јер је ово шткодљиво за пчеле и легло. Пуштати пак матицу одмах међу пчеле, врло је опасно.

III. Има случајева, када је сам пчелар приморан да матице убија. Тако пчелар убија матице, када ради меда безматичи кошнице, или када мора старе матице да замени младима, или да неплодну матицу, луду, трutowачу и т. д. замени здравом матицом.

(Свршиће се).

Вел. Радинци.

Б. Коларовић.

* Рекао сам да сам и ја близу да верујем у тако зване приватне „излете матичине“. Јер прошлога лета када сам радио око једне америк. одлетела ми је једна матица у зрак, али кроз 1—2 минута вратила се је натраг, пала на седало и лепо ушла у своју кошницу. Осим тога мој пријатељ г. М. Шаула, још пре 2—3 године причао ми је, како су му једнога лета — ако се не варам — две матице одлетеле. Он их је дуго чекао да се врате, али их није дочекао. Међутим када је сутра дан кошницу отворио, на своју велику радост нашао је матицу међу њезиним пчелама. Ако матица нигда не излеће осим ради спаривања, како је могуће да нађе своју кошницу? Осим ако јој у том њезине пчеле (пратилице) помажу. —

Право о пчели.

Написао Др. Жарко Миладиновић.

(Наставак.)

По свима немачким правима рој се све донде налазио у власништву господара кошнице, док се на земљишту његову налазио, јер га је господар кошнице још увек имао у власти и могао је с њиме располагаати.

У том случају није нико могао себи тај рој присвојити. Неки закони су у томо тако далеко ишли, да су и изван земљишта на 384 хвата унаоколо сматрали, да се рој налази у власништву господара кошнице, ако се у том оквиру где год буде скупљао или спуштао. Тако је чинило т. зв. *Виценмилско право* (*Wietzenmühlenrecht*). *Швабеншигл* одређује три дана за гоњење роја одбеглог, јер ако је прошао тај рок, тада је престало и власништво власника кошнице, из које тај рој излетео.*

Постављањем рока тродневног *Швабеншигл* је раскретио са римским и немачким правним правилом о дивљој природи пчелињој, јер тиме као да је признато, да је пчела домаћа животиња. За то време од три дана није морао власник непрестано гонити пчеле, већ му је тим постављањем рока просто олакшан доказ власништва за то време, а то се свакако не слаже са дивљом природом пчелињом, у коју су донде сви веровали.

И готово сва законодавства овог столећа пошла су тим трагом, а што је свакако и оправдано.

Па на то становиште ставио се и општи аустријски грађански закон (§. 384. о. грађ. зак.), те грађански закон у Србији (§. 240. истог закона), па и црногорски имовни закон не одступа од тог начела, те усваја коректније гледиште (исти чл. 76. и 77. истог закона), но о том ће на посебном месту још говора бити.

Па и стари баварски закон т. зв. *Lex Baiariorum* у свом XXI. поглављу, а у 8—10. чланку установљује такођер начин, како се пчела има гонити и хватати, али тако да се *одмах* има у потеру поћи за одбеглим ројем

Пољски правни споменик опет тражи, да се још истог дана до захода сунца има у потеру поћи за одбеглим ројем.

Као стари баварски закон одређује и *Вестерволдско покрајинско право*, а то је да се за побеглом пчелом мора *одмах* поћи.

Налик на то наређује и *Градски* и *Покрајински законик Рупрехта* од Фрајзинга, те и по истом законнику има се одмах вијати одлетели рој, те га лупом и звоњењем („mit klopfenn und mit leutenn“) заустављати, јер ако му се из вида изгуби, тада постаје туђа ствар, коју сваки може себи присвојити.

* в. чланак пишчев „Право о пчели“ у „Срп. Пчелару“ бр. 3. стр. 123—124.

Сви ти досадањи закони нису никако допуштали, да се право власништва одмах изгуби, чим рој одлети, већ тек онда кад рок за то одређен прође или ако се одмах не пође у потеру за пчелом одлетелом.

Али *саски градски законици* одетупају од тог правила, те установљују, да власништво престаје, чим рој одлети. Међу те законике спада *Магдебуршки Градски Законик*, *Глоговски Законик*, па и *Прашки Градски Законик*. *Елвере* тумачи, да се тим хтело, да се по радовима што више скучи пчеларство.*

Кад је дакле рој отишао са земљишта власниковог, тада је рој постао одмах без господара тако, да га је могао сваки, па и пређашњи власник, себи присвојити. Првенство присвајања је ипак имао онај, на чије земљиште је пао рој бегунац.

Но *Пурголдов Законик* (Joh. Purgoldts Rechtsbuch) свраћа се и опет првом правилу, а то је, да се власништво на роју не губи, ако се вија, („der ist also lange dein also du um folgest“ — „тај (т. ј. рој) је све дотле твој, док за њим идеш“).

Из свега до сад истакнутог с потпуним правом изводи др. Белц у својој често споменутој књизи на стр. 74, да је старо немачко право исто тако, а и још мање него римско право познавало слободно и нескучено право вијања одбеглог роја, т. ј. да власник роја има право гонити рој а против воље власника земљишта на земљишту истог. Власник роја највише ако је могао тражити издање роја или накнаду штете, па за то и стоји у једном *Линебуришком пчеларском мњењу* ово: „Fleucht der Schwarm jemand in den Garten oder Hof, muss er den dominum fundi darum begrüßen, dass er ihm den Schwarm eiladen lassen wolle, welches ihm dann von redlichen Leuten nicht wird versagt werden.“* („Побегне ли чији рој у нечији врт или двориште, тада он мора господара земљишта замолити, да му допусти, да рој стресе, што му тада поштени људи неће одбити.“)

Само *Рурпрехтов Законик* и *Винхеринско Право* установљују, да власник земљишта мора допустити власнику роја, да ухвати рој, а само да накнади штету власнику земљишта, ако му је какву начинио. Не погоде ли се о висини штете, тада имају отићи до два суседа, да им исти пресуде.

Што је до сад говорено о земљишту појединог, није важило и за општинско земљиште, јер на општем земљишту могао је свако вијати рој без икаква скучавања и слободно.

У римском праву није посебно решено било питање, кад се два или више ројева споје, што може да буде, док су то питање додирнула два германска законика: *Вестерволдски покрајински закон* и *Литски Законик*. Први закон одређује, да се помешани ројеви имају раставити, дотично поделити, па и онда,

* В. Белца на том м. на стр. 72.

* В. Белца на том м. на стр. 74.

ако већ више не изгледају као двоструки рој н. пр. ако је ма-тица умрла. По Литском Закону пак није било установљено право растављања, већ је двоструки рој постао својином обо-јице, ако је господар долетелог роја на то пристао, а ако није хтео, тада није имао права на накнаду штете, ако је „домаћин“ рој отерао рој долетели.

У новијим законима, као и у римском праву, таква пи-тања се решавају по општим правним начелима о конфузији (смешању), а нема посебних установа о смешању ројева.

У старом германском праву постојала су извесна скучава-ња у држању пчела.

Друкчије су били одношаји код држања пчела на свом или у закуп узетом приватном земљишту, а друкчије на општинском и државном земљишту. По старом немачком праву сваки је смео држати на свом или другом приватном земљишту у закуп узетом, колико је хтео, само је у том скучен био с погледом на суседе и јавни промет. Не сме дакле по суседа *особито* узне-мирење и досада да буде учињена, па зато сваки пчелар мора гледати, да ту досаду спречи на згодан начин. Судац пак пре-суђује, кад је особито и претерана досада учињена. Тако је било и по римском праву како је то већ на дотичном месту код познатога о римском праву и споменуто.

Што се тиче држања пчела на општинском земљишту. Пошто је на таком земљишту било више пчелињака, то је Ви-ценмилско право у 15. чл. одређивало, да исти пчелињак има бити удаљен од другог пре насењеног 2880 стопа. Али кад су постали занатлијски „цехови“, тада поста, што се тиче држања пчела, т. зв. искључиво право држања (*Das Baurecht*), али то се простирало само на општинско и државно добро, а никада на приватно добро. Искључиво право држања пчела пак значило је право, по којем је овлаштени имао једино право, да држи пчеле у дотичном месту, па да од тог искључи друге. Али такво је право давно већ престало, и ако ни данас без допуштења дотичне власти не сме нико по вољи стављати кошнице на јавно добро, кад како и где хоће. —

Спомињали смо већ једном, да и пчеле могу штету нано-сити коме, па да је власник пчела, ако је он тиме крив, и од-говара за ту штету.

(Наставиће се.)

Старо саће.

До скоро се мислило да рацијоналан пчелар несме др-жати у својим кошницама и то у плодишту старо саће, него га сме држати само у медушту. Као разлог томе износило се да су ћелице у староме саћу далеко мање

од обичних, јер кошуљице од ухахурених ларви остају у ћелицама те се од дужега времена наслажу се те кошуљице као слојеви и тиме сузе простор ћелици. Узане ћелице на сваки начин да нису погодне за развигак легла, јер би из таквих без сваке сумње пчеле излазиле мање и кржљавије од оних, које се излегу у ћелицама нормалне величине. Зато су пчелари препоручивали старо саће само за медиште, јер меду не шкоди старо саће, шта више да је старо саће много боље од новог, јер кад се истреса мед у истресаљци, не изломи се старо саће као младо. Но у новије доба многи пчелари тврде да се старо саће може слободно употребљавати како у медишту тако и у плодишту, доказују да то не стоји да оне кошуљице сужавају простор у ћелицама јер радилице, чим се млада пчела извуче из ћелице, одмах ову очисте и изнесу и кошуљицу. Уз то се позивају на старо саће по дупљама и пећинама, како тамо пчеле живе а не опажа се због стара саћа никакав назадак.

Ја сам у својој књижици „Пчеларство“ које је издала „Матица Српска“ 1893. године на страни 36. рекао: „саће се може употребљавати прве две године за легло а после се може ово саће још две године употребљавати само за мед, јер се за прве две године ћелице од кошуљица прошастога легла тако смање, да се не могу за легло употребити, јер би излазили из таквих ћелица кад би матица у њих зацљувала. мале и кржљаве пчеле које нису никако за рад.“

При истој тврдњи стојим и сада и ако се мисли и противно. Истинитост горње тврдње најбоље доказује овај пример:

Пре четири године купим једну маторку плетару, за коју није знао ни газда њезин колико је стара. Та кошница када сам је узео, била је прилично јака и тога лета изроји један рој. После тога одржавала се та кошница, али није се више ројила.

Прошле зиме, управо у рано пролеће све кошнице осташе живе и здраве само та умре. По тежини судећи мислио сам да има меда, али да је рђав те да су пчеле на меду умрле. У први мах ми је жао било вадити саће из те кошнице јер је цело било него сам мислио у њу рој стрести, па да има одмах готово саће, но ипак из радозналости да видим зашто је тај народ умро узмем нож и почнем саће исецати. Када

сам тешком муком ово старо саће извадио имао сам решену загонетку зашто су пчеле помрле, али уједно сам стекао и искуства. Оно горње саће у кошници које је у простој кошници медиште било је најстарије. Но не само да је црно као угаљ, него скоро и нема ћелица у њему, тако су мале да им је величина једва десети део од праве ћелице. Када сам пресецао то саће видели се слојеви од кошуљица који су смањили ћелице; ти слојеви изгледали су као кад се савијен лист дувана пререже. У таквим ћелицама не само да се легло није могло развијати, него у такве ћелице једва је могао стати десети део меда, који би стао у ћелице обичне величине. Како је та кошница била дебело облепљена блатом, то је мене тежина саме кошнице обмањивала, па сам мислио да та кошница има доста меда. Но оно мало меда што је могло стати у те мајушне ћелице, пчеле су до јануара потрошиле и оне су остале на празном дебелом саћу па су сироте од глади и умрле. Дакле стекао сам уверење на очевидном доказу да старо саће не ваља не само за легло него ни за мед. Особито да у Ђерзонкама преко зиме треба остављати оквире са млађим саћем, јер у такве стানে више меда а старо саће, које је старије од четири године, треба само за невољу употребљавати у медишту и то лети иначе никако. Према томе дајем и другима савет да младо саће чувају а старо у којем су ћелице сужене претапају и од воска праве ново вештечко сеће.

Одговорни уредник.

Пчеларење Линебуршких пчелара с плетарама.

(Наставак.)

Ако су пчеле почеле да извађају матичњаке, а матица их почела да зашљуба, онда почињу прихрањивати старим вишегодишњим медом. Стари мед од хелде и вријеска, који је прешао врење, дражи пчеле најјаче и ускорава ројење. Ко би сад престао са прихрањивањем, тај би добио првенац тек послје три недјеље. Сад добива маторка за прихрањивање сваки дан $\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{4}$ фунте меда. Како маторка пусти рој, престаје се прихрањивати. Ако случајно удари рђаво вријеме, онда се и ројеви сваки трећи дан прихрањују, да не би прв избацивале пчеле кад немају хране. Трећенци се и паројци прихрањују неколико дана прије него што ће се путовати на бољу пашу. При-

храњује се у кошници оздоле или пред кошницама. Кад се оздоле прихрањује, онда је живљи рад и пчеле прије почну саће изводити него кад се озгоре прихрањују. Кад је топло вријеме прихрањују њеки и напољу. Сто педесет корака од пчелињака однесе се суд с медом, по којем се поспе сјечка. Овијем се начином прихрањивања особито раздраже пчеле, као да мисле да су на каквој бујној паши. Али нека не мисли нико да Линебуржани прихрањују своје пчеле и кад је добра паша. Линебуржанин каже да један дан кад излијећу пчеле на добру пашу више вриједи него три дана кад се прихрањују. Онај се пчелар показао као вјештак, који је до цвјетања хељде (почетка јулија) све своје маторке изродио и којему су маторке све добиле оплођене матице. Докле маторка не пусти првенца, дотле Линебуржанин утопљава своје кошнице. Даље око плетаре набаца он маховине, да не може хладноће оздоле у кошницу продирати. Што матица више залеже, тијем је потребнија већа топлина у кошници. Пред ројидбу излази топли задах из кошнице, који мирише на пчелињи отров. То је прави задах јакога народа, који је спреман за ројење. Вјештину прихрањивање спекулативнога треба изучити, јер невјештином могу се спекулативним прихрањивањем кошнице упропастити. Само кад се по одређеним правилима и са знањем поступа, спекулативно прихрањивање мора велике користи доносити и без њега у многим крајевима не би се могло пчеларити са коришћу. Спекулативно прихрањивање може сваки крај учинити да се у њему с коришћу пчелари, као што видимо код Линебуржана. Знање своје пчеле одржати, своје пчеле умножити и од њих користи брати оснива се на спекулативним прихрањивањем — каже Еренфелс. Спекулативно је прихрањивање главни увјет свега пчеларења *conditio sine qua non* — каже Еренфелс. Само конзеквентним прихрањивањем може се стално пчеларење основати; само прихрањивањем могу се незгоде у природи отклонити; само прихрањивањем може се мршава паша испунити да се дође до користи кад наступи добра паша; само прихрањивањем може пчелар своје кошнице на вријеме изродити; само прихрањивањем може саће и легло напредовати; само медом може се мед добити; само прихрањивањем могу се скоро сви крајеви употребити за пчеларење и за ширење тако корисне животињнице, пчеле — каже Еренфелс. А да је то тако, види се јасно на Линебуржанима.

Појачавање слабица и изједначавање народа по снази. Сваки пчелар зна, да ма како узимно своје кошнице, ипак ће на прољеће бити и таквих, које су из ма којег узрока ослабиле. Линебуржанин ће те своје слабице при спекулативном прихрањивању ојачати додавањем пчела из јаких кошница. То му је потребно стога, што ће му се све кошнице у исто вријеме ројити и не ће морати чекати и пропуштати вријеме у пчелињаку. Кад све кошнице изједначи по снази, онда ће му се све у једно исто вријеме ројити и ројидба ће прије проћи, те ће пчелар моћи друге послове обављати. Линебуржанин појачава своје плетаре овако: узме тањир с медом па га подметне под најјачу кошницу. Пчеле се сићу на мед, накупе се за часак

много и онда пчелар узме таџир с пчелама и подметне га под слабицу. Највише се накупе младе пчеле на таџир, које ће онда остати у слабици, јер још нијесу излијетале. Тијем пачином за кратко вријеме изједначиће пчелар своје кошнице по снази. Неки пчелари изједначују своје кошнице као и наши стари пчелари што чине премјештајући слабице на мјесто јаке кошнице, а јаке на мјесто слабице. Али овај је начин несигуран, што пчеле долазећи са паше хоће каткад да убију страну матицу.

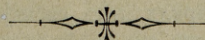
Шта се чини с базмацима у прољеће. Ма да Линебуржани остављају за пријесјед кошнице само са младим матицама, ипак се деси да гдјекоја кошница остане у прољеће безматок. Пчелар ће познати безматок, што пчеле његове не носе рђу, што слабо излијећу, што тућице не одбијају из своје кошнице и што нема јаја у ћелицама нити залежена црва. Ако пчелар опази безматок у априлу, онда га узме с мјеста и у вече ударивши кошницом о земљу на мјесто које слабице и пчеле које су испале поклопи слабицом. Тијем ће се слабица ојачати. Ако се пак опази безматок у мају, онда се искуцка безматок и још једна јака кошница с матицом, па се кошнице промијене а народи сваки дође на своје мјесто. Матица ће с јаким друштвом залећи много народа, јер има доста празна саћа, а безметок добиће у промијењеној кошници јаја, поклопљених и непоклопљених црва, извешће себи матицу и биће врло добра кошница за сабирање меда.

О припремању кошница за ројење. Кошнице празне намажу Линебуржани споља балегом крављом помијешаном с пепелом. То чине они пчелари, који носе своје плетаре на другу пашу, а који не пренашају својих кошница, ти их споља премажу масном бојом. У празне плетаре прије него што у њих стресу рој, прилијене горе у врху почетке од саћа и то тако да их пчеле морају извести да ударају сјечимице на лето. Лето је на плетарама сасвијем горе и то ондје гдје свод престаје, те се спушта доље. Тако сасвијем горе лето на кошницама ударати не би било добро у онијем крајевима, гдје главна паша пада у љето. Тако сасвијем горе лето има вриједности за Линебуржане и уопће за оне крајеве, гдје главна паша пада у јесен. По природи својој пчеле развијају своје легло око лета. Матица близу лета почне носити јаја и са тога се мјеста шири легло на све стране. Ако је дакле лето сасвијем горе, матица ће у такој кошници залећи легло по свему саћу и таке ће плетаре брзо ојачати друштвом. А за тијем баш и иду Линебуржани, јер њихово се пчеларење оснива на ројењу. Њима треба много ројева, који ће у јесен моћи употријебити главну пашу. Кад је лето доље као што је код нас, онда и при слабој паши нанесу пчеле у врху плетаре меда, а испод меда матица доље шири легло. Кад је пак лето савијем горе, онда и горе шири матица легло тако да је по свему саћу легло. То не би добро било за крајеве, које немају јесење паше. У тијем крајевима кад би пчелари ударали лета сасвијем горе на плетаре, било би доста друштва, али меда не би било ништа и сасвијем би било

погрјешно и неекономски тако удесити плетаре. Али гдје је бујна јесења паша и гдје се оснива пчеларење на ројењу, ту је лето горе на својем мјесту. У таким се кошницама друштва силно намноже, маторке избаце по више ројева, и кад наступи јесења главна бујна паша, друштва јака и силни ројеви нанесу и силан мед да је невје-ројетно да су могле пчеле толико меда нанијети за кратко вријеме. Линебуржани удесили су своје плетаре за свој крај, и што је за њих добро, није за нас. Јер пчелар мора удешавати своје кошнице према паши. У линебуршким је плетарама дакле легло близу лета, а остраг је мед у саћу. Кад би Линебуржани у својим плетарама удесили да им саће удара пљоштимице, онда пчеле зими не би могле с једнога сата прелазити за медом и лошљедица би била да би пчеле од глади поумирале. А кад саће удара сјечимице на лето, онда не требају пчеле да прелазе с једнога сата на други, јер имају меда одостраг на саћу. Зато Линебуржани не трпе у кошницама, да им саће пљоштимице стоји. А што је лето сасвијем горе, они веле да загушљиви зрак, који издишу пчеле, лакше излази напоље, а свјежи опет лакше улази у кошницу. Што, кад је лето сасвијем горе, не ће саће поплеснивити као кад је лето доље. Што пчеле при раном првом излету кад се враћају у кошницу, одмах су у клупчету пчелињем топлом, а кад је лето дсље пчеле многе при повратку у кошницу, ако је мало хладније напољу, смрзну се прије него што доспију одоздоле горе до клучета пчелињега.

Кад је говор овдје о лету, споменућемо како стоји и у амери-канке. Ја сам ударио лето у американци на дугачкој страни доље. Ударио сам лето на дугачкој страни, да се легло што више рашири како би друштва била јака. Ја нијесам ударио лета на средини дугачке стране, јер онда би се сувише легло раширило и американке би се ројиле, него сам ударио лето на дугачкој страни последије петога оквира, онда остају још од лета на другој страни једанаест оквира. Легло ће се истина ширити око лета, али неће на страни гдје има једанаест оквира заузети све саће. Легло ће се умјерено ширити и ако се баш случајно и рашири више него што бих желио, ханеманова је решетка ту да му станем на пут. Ја дакле држим и судим по својем искуству да је боље што је лето на дугачкој страни последије петога оквира нешто да је на средини дугачке стране, као што су покушали њеки пчелари да праве. Кад је лето на средини дугачке стране, онда се легло сувише шири и онда то даје посла пчелару, да стаје на пут ројењу, Ројити се пак американке не смију, које смо удесили за сабирање меда. Пчелар дакле мора гледати да му се американке не роје него да уђу јаке у липу (главну пашу.) Из тога се дакле види да пчелар мора удешавати свој рад око пчела према паши главној и према њој удешавати и ђерзонке. (Наставиће се.)

Главни уредник.

Дописи.

Штовано уредништво!

Мислећи да ће Вас заинтересирати, па и најмањи напредак у пчеларском свијету, слободан сам био написати Вам ово неколико редака за наш „Срп. Пчелар“.

И у Босни и Херцеговини породила се племенита мисао, да се оснује „пчеларско друштво“. И та мисао уродила је племенитим плодом, јер до овога часа већ се намножило по скором оснутку тога друштва преко 500 чланова те дружине.

Централно друштво стоји у Сарајеву а подружнице шире се по цијелој Босни и Херцеговини, у онима мјестима гдје се зна да пчела — тај племенити створ, добро напредује. Намјера је друштву, да упути народ у рационалном пчеларењу, да га упозна са практичним кошницама, и стварима, које су умну пчелару потребне, па књигама умних, старих и нових пчелара.

Види се, да ће друштво добро напредовати, јер и сама наша влада иде му на руку, те му је притекла са великом новчаном потпором; а свакога пчелара ослободила је плаћања порезе, ако пчелари са новијем кошницама.

Друштво се 16. (25.) маја 1899. год. састало на прву главну скупштину у Илици код Сарајева, да се договори за даљњи рад. Том згодом послје поздравног говора од предсједника пчел. друштва и дворског савјетника г. Лекија пчелара говорио је тајник пчеларског друштва г. Мадуровић пчелар, красан говор о користи пчеле за пољопривредника: како му она донаша велику корист оплођавајући поља, воћке и друге биљке. Истакао је грдну корист материјалну од меда и воска. И затим изведе лијепу поуку, како се можемо од мале пчеле многом и многом добру научити н. пр.: слози, марљивости, јунаштву, радиности, чистоти, пожртвовању, штедљивости, оданости, умјетности и т. д.

По свршетку скупштине отишли смо сви на врело Босне у пчелињак младога али ваљаног пчелара потпредсједника друшвеног г. Јокановића нопа блажујског, који пчелари са кошницама гласовитог српског пчелара Ј. Живановића, те красан напредак с њима постизава.

Тај млади пчелар Јокановић поп држао је ваљано предавање у свом пчелињаку о истој кошници и њеној важности, те су присутни пчелари почетници са највећим занимањем слушали тумачења и радо прихватају тај систем кошница, јер што је најважније: тај систем г. Живановића даје пчелару да брзо и најлашње ради око пчеле, и тим најважнији увјет за напредак и корист од пчеле.

Госп. Ф. Глесл пчелар, ватрени пчелар који је највише придонио да се и оснује ово племенито друштво, тумачио је скупљеном збору о свима спомоћним справама, које су досад пронађене и нужне сваком пчелару. Са највећим одушевљењем прима народ

ново, умно пчеларење и надати се може лијепог успјеху у тој грани у Босни и Херцеговини, која је и са примитивним пчеларењем и досад била на великом гласу.

П. Мирковић.

Извод из записника

седнице одбора „Српске пчеларске задруге у Руми“ држане
2. III. 1899.

Присутни: председник г. Т. Богдановић, чланови: г.г. Марко Шаула, Коломан пл. Јавчо, Јован Ђуричић Биорац, Фердинанд Ристер, Милан Коњевић (из Јарра) Др. Ж. Миладиновић и Д. Прерадовић.

1. Председник саопћава да је вис. кр. зем. влада потврдила правила друштвена.

2. Подноси се извештај о уписаним члановима.

3. Одређује се др. Ж. Миладиновић и тајник да саставе проглас ради уписивања у чланство, те да се исти пошље у све наше листове.

4. Закључује се да се друштвена правила одштапају и да се члановима разашљу.

5. Закључује се да се друштво обрати молбом ради помоћи на имовну опшину у Митровици.

6. Исто тако да се обрати и на вис. зем. владу ради помоћи.

7. Усваја се предлог да се путем автономних власти позову наши манастири са молбом, да се упишу за редовне чланове осниваче.

8. Усваја се предлог да се још ове године уреди друштвени календар.

9. Решава се да се у смислу §. 16. друштвених правила набави: печат, благајничка књига, књига за записник и остали писаћи прибор.

10. Усваја се председников предлог да се именују повереници друштвени који би се старали око добра и напретка друштвеног и око прикупљања чланарине, те се бирају за Голубинце Д. Прерадовић, за Велике Радинце Ђ. Коларовић, за Вогањ Милош Узелац, за Јарак Милан Коњевић, за Јазак Васа Латинкић, за Босут Миливоје Чудомировић, за Карловце Иван Маширевић, за Огар Пера Јеремић, за Товарник Ст. Ђорђевић, за Сурчин Богољуб Максимовић, за Инђију Радо-слав Марковић, за Земун Душан Марковић, за Вршац Макса Пантелић, за Уљму Љубомир Јовановић, за Руму Фердинанд Ристер и Марко Шаула, за Мол Аркадије Вуковић, за Кикинду Карло Маркуш, за Врдник Сергије Попић, за Добрице Јелена Обрадовић, за Стари Бечеј Стеван Живковић, за Кр-

њешевце Стеван Радосављевић, за Војку Ђорђе Јаншевић, за Кленак Стеван Вујадиновић, за Босну Сима Марковић из Модрича.

П а б и р ц и

Вино од меда лековито. Љубомир Јовановић учитељ из Уље пише како је његов отац дуго боловао од жутице и употребљавао разне лекове но не помогоше. У болести носио му је снн вина од меда и ако отац није то вино радо имао шта више називао га „бућкуришем“, но у болести због пријатне киселине почео га пити и њиме гасити ужасну жеђ, која га је морила. Употребљавајући тако то вино за кратко се време болесник исцели приписујући лековитост вину од меда. Љубомир Јовановић пише даље: „То вино правио сам овако: на један хектолитар свеже комине налио сам 50 литара воде. Када је та смеша била у највећем врењу, оточио сам од ње 40 литара у буре од 56 литара, ту сам додао још 7 литара слатка вина и 6 килограма течнога меда и тако сам после 6 недеља имао 53 литре најизвренијег вина. Мед тај нисам кухао, већ сам га оставио на сунцу да стоји, како би што течнији био па да се што лакше измеша са оном течношћу у бурету.

Примећујем да мед мора бити врло чист и то босиљковац или багреновац, јер други медови имају тежак мирис који преносе и на вино. То вино стало ме је свега 5 ф. 60 нов. и то 7 литара слатка вина по 40 новч = 2 ф. 80 нов.; 6 кила меда по 30 нов. = 1 ф. 80 нов. и хектолитар комине 1 фор., а литра тога вина вреди брат брату 50 новч.

**** Пчеларска предавања у манастиру Вел. Ремети.** Одговорни уредник бавио се ових дана у манастиру Вел. Ремети где је држао предавања из теорије пчеларства. Предавања су врло пажљиво слушали питомци манастирски и наетојатељ о. Серафим Винчић са једним братом. Осим ових слушалаца, првога дана како није био радни дан, било је и неколико и слушалаца из околине. Практична предавања по жељи г. настојатеља, који је врло одан пчеларству, држаће се доцније када буде могло више слушалаца са стране учествовати.

**** У изводу записника одборске седнице срп. пчеларске задруге** доносимо имена повереника, које је задруга именовала у нади да ће иста господа хтети драговољно вршити дужност повереника. И ми позивамо сву госпду поверенике да се угледају на пчеле па тако да приону око напретка друштвенога. Исто тако ће учинити љубав друштву она господа која би се хтела примити повереничке дужности па ту своју вољу било друштву било уредништву изјавити.

Одговори.

Г. Ј. Ђ. — *Жебељ.* Прочитајте у 6. бр. чланак: „Вјештачко ројење са плетарама“ од г. гл. уредника. Ту ћете наћи и одговора на своје питање.

Госп. Пет. Мирковићу. — Зеница. На ваше питање одговарамо да су јаја не јањаку матичину сва једнака и по теорији Ђерзеновој из неоплођених јаја излазе трutowи, а из оплођених пчеле и матица. Кад би се јаје, што га је плодна матица снџела у матичњак, могло пренијети без повреде из матичњака у трutowску ћелицу, онда би се из тога јајета развила пчела или матица, ако би пчеле рашириле ћелицу трutowску, у којој је јаје. Јаје је, из којег ће пчела или матица изићи, оплођено, а до хране и величине ћелице стоји хоће ли се из оплођенога јајета развити пчела или матица. Дакле кад бисмо без повреде јаје из матичњака пренијели у трutowску ћелицу, из њега би изашла или пчела или матица. А шта би изашло из њега да ли пчела или матица стоји до пчела хоће ли црв, који изиде из јајета, хранити оном храном, којом хране црв пчелињи, или ће пчеле раширити ћелицу око јајета и начинити матичњак и хоће ли пчеле хранити тај црв храном, којом хране матичини црв. Из тога се разумије да би се пчела развила из јајета, које бисмо пренијели из матичњака у пчелињу ћелицу, а матица би се развила из јајета, које бисмо пренијели из пчелиње ћелице у матичњак... Кад бисмо пак напротив пренијели јаје без повреде из трutowске ћелице у ћелицу пчелињу или матичњак, онда из тога јајета мора се развити и у једном и у другом случају трут. Има томе двије године како се појавио њеки Ф. Дикел, уредник нердлиншких пчеларских новина са новом ипотезом, која гласи: Матица носи само оплођена јаја, а шта ће се развити из тијех оплођених јаја да ли пчеле или трutowи, то одређују пчеле помоћу својих жлијезда. По тој ипотези, ако извадиш јаје из ћелице трutowске, па га пренесеш у матичњак, развиће се из тога јајета матица. Та ипотеза за мене нема вриједности, јер су експерименти Диклови нетачни, а на његове голе ријечи не полагаже нико никакве важности. Ми ћемо о овој ипотези доцније писати. Засад држимо да је корисније расправљати практична питања. Ви сте вјештак па покушајте јаја из трutowских ћелица пренашати у матичњаке, па нам јавите резултат ваших експеримената.

Гл. уредник.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Претилата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српског Пчелара“ у Ср. Нарловце.“

Претилату за Србију прима Пчеларско-воћарска задруга у Београду.

За огласе и објаве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 нов. — Неплаћена писма се не примају.

Рукописи се не враћају.

Штампа Српске Манастирске Штампарије.